

<p><b>Lekcja 2. poświęcona roli ustnych opowieści w rekonstruowaniu historii.</b></p> <p>Lekcję można potraktować jako pojedynczą jednostkę lub część cyklu.</p>	<p><b>Czas: 45 min</b></p>	<p><b>Poziom nauczania:</b></p> <p>od klasy 5, ale przede wszystkim starsze klasy szkoły podstawowej i liceum.</p>
--	----------------------------	--

**Podstawa programowa dla klas IV - VI:**

**I. Kształcenie literackie i kulturowe**

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń(nica): 6) odróżnia informacje o faktach od opinii.

**Podstawa programowa dla klas VII - VIII:**

**I. Kształcenie literackie i kulturowe.**

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń(nica): 1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego; 2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie, 4) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa.

**Cele lekcje w języku nauczycielki(ła):** 1. wyodrębnienie źródeł niezbędnych do stworzenia powieści dokumentalnej, 2. wskazanie ich podobieństw i różnic, 3. zalet i wad oraz 4. pogłębienie wiedzy na temat strat poniesionych przez dzieci i młodzież w trakcie II wojny światowej.

**Temat = cel lekcji w języku uczeni(ni) [nauczycielka podaje go na początku lekcji i wraca do niego w jej trakcie]:** Zestawię różne typy źródeł historycznych.

**Kryteria sukcesu w języku uczeni(ni):** wskażę 1. podobieństwa i różnice między różnymi typami źródeł oraz 2. ich zalety i wady.

**Metoda:** praca z **diagramem Venna**, elementy metody **Petera Liliedahla „myśląca klasa”** z etapu 1. i 2., tzn: \* klasa nie ma frontu, \* grupy dobierane są losowo w widoczny sposób, \* efekty pracy grup zapisywane są na pionowych, ściernalnych powierzchniach (podczas dyskusji wszyscy stoją, a pisak przekazywany jest co jakiś czas kolejnej osobie), \* polecenia wydawane są ustnie, a odpowiedzi udzielane jedynie na pytania podtrzymujące myślenie, \* nauczyciel(ka) cały czas podkreśla i wspiera samodzielność uczących się.

Opis metody w książce: Peter Liljedahl „Budowanie myślących klas na lekcjach matematyki”, Fundacja Dobrej Edukacji, 2023.

**Przebieg lekcji** (rozpisany na 18-osobową klasę):

**Przed lekcją wszyscy muszą obejrzeć wspomnienia Alodii Witaszek** nagrane dla Fundacji Krzyżowa <https://www.youtube.com/watch?v=ZLcVoLMuCOc>.

**1. Wprowadzenie:** Nauczycielka [dalej N] po raz kolejny zapowiada, że w związku z koniecznością zdefiniowania cech gatunkowych powieści dokumentalnej przyjrzymy się źródłom, z jakich korzystają autorki(rzy). Będziemy pracować z tekstami, które pozwolą nam równocześnie pogłębić wiedzę na temat dzieci i młodzieży podczas II wojny światowej.

**2. Zestawienie trzech typów źródeł:** podzielone(eni) losowo na 3-osobowe grupy z dostępem do internetu (za pomocą telefonu bądź laptopa) uczennice i uczniowie [dalej U] otrzymują od N trzy typy tekstów - grupa może zacząć od diagramu z dwoma kołami do zestawienia materiałów A i B, a następnie sięgnąć po materiał C. Ścieralne powierzchnie umożliwiają nieustanne nanoszenie poprawek na efekty zestawień.

Poniższe teksty są jedynie propozycjami zaczerpniętymi z książki Józefa Wnuka „Dzieci polskie oskarżają” umożliwiającymi odtworzenie schematu, według którego porywano i wywożono dzieci do Niemiec. N może wybrać inne.

**Materiał A:** mówiony - fragment opowieści Alodii Witaszek dotyczący pobytu w obozie pracy dla dzieci w Łodzi od 11 min 34 s do 25 min

**Materiał B:** pisany - fragment zapisanych wspomnień dwojga dzieci z pobytu w obozie pracy dla dzieci w Łodzi, np. Marii Wiśniewskiej (s. 92) i Jerzego Skibińskiego (s. 94)

**Materiał C:** naukowy - fragment książki Józefa Wnuka „Dzieci polskie oskarżają” z danymi dotyczącymi obozu pracy dla dzieci w Łodzi (s. 87),

a następnie

za na płaskich, pionowych powierzchniach - dyskutując i wykorzystując diagram Venna - wyszukują łączące je podobieństwa i dzielące różnice dotyczące zarówno treści, jak i formy. Warto, aby podczas pracy pamiętały o efektach poprzedniej lekcji.

**3. Ocena wartości i roli źródeł:** przy każdym ze źródeł U wypisują dwie zalety korzystania z niego oraz jedno związane z nim ograniczenie.

**4. Podsumowanie:** prezentacja zalet i ograniczeń. Na koniec nauczyciel(ka) [dalej N] powinien(na) podkreślić, że dzięki poznaniu zalet i ograniczeń różnych źródeł historycznych - mówionych i pisanych - możemy korzystać z nich w taki sposób, że się nawzajem uzupełniają i pozwalają lepiej zrozumieć konkretne wydarzenie. Analizując je, należy zatem pamiętać o wnioskach z lekcji - ich zaletach i ograniczeniach.

#### **Bibliografia:**

1. Józef Wnuk „Dzieci polskie oskarżają”, Wydawnictwo Lubelskie, wyd. II, Lublin 1975
2. Józef Wnuk „Losy dzieci polskich w okresie okupacji hitlerowskiej”, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, 1980
3. Ewelina Karpińska - Morek, Agnieszka Was - Turecka, Monika Sieradzka, Artur Wróblewski, Tomasz Majta „Teraz jesteście Niemcami. Wstrząsające losy zrabowanych polskich dzieci”, Wydawnictwo M, 2018
4. W. Theiss „Sieroctwo wojenne polskich dzieci (1939–1945). Zarys problematyki” w: „Przegląd Pedagogiczny”, 2012, nr 1
5. Marek Rembierz „Nazistowska zbrodnia totalna - o antropologiczno-pedagogicznych aspektach eksterminacji, rabunku, zawłaszczania i zniemczania polskich dzieci (w przedpolu badań biograficznych) w: Biografistyka Pedagogiczna, Rok 5 (2020), nr 1  
artykuł dostępny: <http://biografistykapedagogiczna.pl/index.php/bp/article/view/150>